ڕووداوه گەورەكان‌و ئینسانە بچووكەكان

* لەپەراوێزی قسەكانی ئەم دواییەی عبداللهی مهتدی‌دا

* ڕسوایی سیاسیی یان كۆتوبەندی دبلۆماسی،

دیسانەوە دەربارەی ناوەڕۆكی باسەكە

منصور حكمت

لە پەراوێزی قسەكانی ئەم دواییەی عبداللهی مهتدی[1]دا

بەداخەوە وادەرئەكەوێ كە جەنابی عبداللهی مهتدی سەرەنجام لە ڕووداوەكانی شەش ساڵی پێشووی ناو حزبی كۆمۆنیستی ئێران كە بووە مایەی جیابوونەوەی ئێمە بەسلامەتی دەرنەچووە. گومان لەوەدا نی‌یە كە ئەو دەورانە، بۆ هەمووومان دەورانێكی دژوار بوو. هەم بۆ ئێمە، هەم بۆ ئەو كەسانەی كە لەو ڕێكخراوەیەدا مانەوە، هەم بۆ ئەو كەسانەش كە هەر لەبنەڕەتەوە ڕێگایەكی تریان گرتە بەر. بەڵام زۆربەی هەرە زۆری ئەو سەدان هەڵسووڕاوە سیاسی‌یە لەماوەی چەند ساڵی ڕابردوودا سەرەنجام ڕێگای خۆیان دۆزی‌یەوەو ئەو ئاڵوگۆڕو جیابوونەوانەیان وەكو قۆناغو دەورەیەك لەژیانی خۆیان سەیركردو تێیان پەڕاند. بەڵام بەداخەوە وادیارە جەنابی موهتەدی هەرلەوێدا كەوتو مایەوە.

درۆنامەكەی ئەخیری ئەو لەدژی من‌و حزبی كۆمۆنیستی كرێكاری‌و درۆ هەڵبەستنە سەرسام كەرەكانی لەبارەی مێژووی حزبی كۆمۆنیستی ئێرانەوە، هەرچەند لەڕووی زمان پیسی‌یەوە هەنگاوێكی گەورەیە كە ئەو لەماوەی ئەم چەند ساڵەدا هەڵی گرتووە، بەڵام لەڕووی ناوەڕۆكەوە تازە نی‌یە. ئەمە تەنها هەنگاوێكی ترە بەو ئاقارەدا كە ئەو لە شەش ساڵ بەرلەئێستاوە گرتی‌یە بەر. هەر ئەوكاتە هەندێ قسەی لەم بابەتەی كردو هەرئەوكاتەش وەڵامی وەرگرتەوە. وە هەرلەبەر هەست كردن بە مەیلی ئەوو چەند كەسێكی تر بۆ ئەم جۆرە جموجۆڵە غەیرە سیاسی‌و ئیفترا دروستكردنانە بوو كە من‌و هاوڕێیانی تری مەكتەبی سیاسی، سەرباری ئەوەی كە ڕامان گەیاند دەمانەوێ لە حزبی كۆمۆنیستی ئێران جیاببینەوە، بەڵام تا كۆتایی پلنیۆمی بیست‌و یەكەم لە ڕابەرایەتی ئەو حزبەدا ماینەوە بۆئەوەی ئەم شێوازانە لەكاتی جیابوونەوەدا مەیدان پەیدا نەكەن. هەركەسێك نووسراوەكەی ئەمڕۆی جەنابی موهتەدی بخوێنێتەوە دەتوانێ ئەو بێنێتە بەرچاوی خۆی كە ئەم جۆرە قسانە لە كەش‌وهەوایەكی قوتبیی‌و لە ڕێكخراوێكی گەورەو چەكداردا دەیتوانی چ ئاكامێكی ترسناكی لێ بكەوێتەوە. ئەوەی كە ئەو ڕێكخراوە بەو فەرهەنگە سیاسی‌یە بەرزەوە ئەو جیابوونەوەیەی عەمەلی كردەوە، گەواهی‌نامەی شانازی‌یە بۆ هەموو هەڵسووڕاوانی ئەو حزبە. جەنابی موهتەدی هیچ كاتێك ئەو فەرهەنگەی دەرك نەكرد.

بۆچی لایەنگری پێشووی ئێمە، هاوڕێی پێشووی ئێمە، كەسێك كە حەزی ئەكرد خۆی بە داكۆكی‌كەری خەت‌و باسی كۆمۆنیزمی كرێكاری ناوبەرێت، كەسێك كە تا دوا ساتی جیابوونەوەی ئێمە، نانووس كردنی خۆی لە فراكسیۆنی كۆمۆنیزمی كرێكاری‌دا دەدا بەگوێی ئەم‌وئەودا، كەسێك كە بەدرێژایی هەشت ساڵ لە هیچ كۆبوونەوەیەكدا تەنانەت یەك كەلیمەشی لەدژی ئێمە نەوتووە، كەسێك كە لەو حزبەدا دەنگی لەدژی هیچ پێشنیارو تەرحێكی‌ئێمە نەداوە، كەسێك كە پلنیۆم لەدوای پلنیۆم، تەنانەت دوای ڕاگەیاندنی نییەتی ئێمە بۆ جیابوونەوە، دەنگی بە "شەخسی منصور حكمت" داوە بۆ ڕابەرایەتی ئەو حزبە، ئەمڕۆ ئاوا بەم شێوە هیستریك‌و ناشرینە قسە بەئێمەو ئەو دەورانە دەكات؟ بادانەوە بەلای ڕاستدا، دڵڕاگرتنی باڵی ڕاستی بەجێ‌ماو لەكۆمەڵەی پاش جیابوونەوە، تەمەلوق‌و ماستاوكردن بۆ مام جەلالەكان‌و هەوڵدان بۆ لێ‌بووردن لە بارەگای ناسیۆنالیزمی كورددا، "خۆئامادەكردن" بۆ هەڵبژادنی كۆمیتەی ناوەندی لە كۆنگرەدا؟ زۆر باشە، هەموو ئەمانە بەجێی خۆیان. بەڵام لەقسەكانی جەنابی موهتەدی‌دا پەیامێك لەپشتی ئەمانەوەیە. ئەم مەفاهیمانە مانایەكی لەئەندازە بەدەر سیاسی دەبەخشنە كردەوەكانی ئەمڕۆی جەنابی موهتەدی، ئەویش ئەوەیە كە نووسراوەكەی جەنابی موهتەدی لەبنەڕەتدا ڕاگەیاندنێكە سەبارەت بە هەرەسهێنانێكی شەخسیی. ڕەنگە عبداللهی موهتەدی تەنها كەسێك بێت كە توانی لەئاڵوگۆڕو جیابوونەوەكانی ناو حزبی كۆمۆنیستی ئێران تراژیدیایەكی شەخسی بۆخۆی دابتاشێ. بەداخەوە، وادەرئەكەوێت كە پرۆسەی جیابوونەوە سەرباری ئەو هەموو هەوڵەی هەمووان، سەرەنجام بێ‌قوربانی‌دان نەبوو.

---

[1] مەبەست لە ووتاری "ئەم بلقە كەی دەتەقێ"یە، كە لەژمارە (2)ی مانگی جولای 1996ی بلاوكراوەی "ئاسۆی سۆسیالیزم"ی عبداللهی موهتەدی‌دا بلاوبووەتەوە—وەرگێڕ

بادانەوەی سیاسی شتێکی سەمەرە نیە. لەجیهانی سیاسەتدا زۆرێك بادەدەنەوە. هەندێکیان لەڕووی بەرژەوەندی خوازیو حیساب کردنی سوودو زیانەوە، هەندێکیان لەڕووی دەرك کردنی حەقیقەتی تازەوە یان ئەوەی خۆیان پێیان وایە حەقیقەتی تازەیە. بەڵام ئەم حاڵەتەی جەنابی موهتەدی، بادانەوەی سیاسی نیە. ئەم ئیدعایەی کە گوایەی جەنابی موهتەدی ئەمڕۆ بەوە گەیشتووە کە بۆ ماوەی هەشت ساڵ فریوی منصور حکمتی خواردبوو و ببووە پەیڕەوی سەرکەوتنی ئەوو ئەمڕۆ توڕ دراوە، نە لێکدانەوەیەکی سیاسیەو نەجدیە. خۆشیان باوەڕیان پێی نیە. چەندین جار هەر خودی ئەم جەنابانە وەڵامی ئەم قسە پڕوپووچانەیان بە ئاخوندە خەڵکیەکانو پاسدارانی دژی خەڵکی لەکوردستان داوەتەوە. وەتازە، لە هیچ شوێنێك ئاماژە بۆ ئەوە ناکەن کە سەرەنجام کەی لە کەروێشکە خەویان ڕاپەڕین، چۆن لەخەو هەستانو سەرەنجام لە چ وەختێکەوە ئیتر مەسئولییەتی کارو کردەوەکانی خۆیان دەگرنە ئەستۆ. بۆچی دەبێ گوێگری جەنابی موهتەدی، دوای ئەم ئیعترافەی ئەو بە گێلیو شوێن کەوتنی سیاسی کوێرانە، دەبێ جۆرێك ئیحترام بۆ ئەوو بیروباوەڕەکەی دابنێتو بییەوێت "بڵاوکراوە تیۆری"یەکەی بخوێنێتەوە؟ نەخێر، ئەمە بیروباوەڕی واقعیی خودی جەنابی موهتەدیش نیە، بەڵام هەرئەوەی کە ئەو ئامادەیە ئاوا خۆی بە بەرچاوی هەموانەوە سووك بکات، حەقیقەتێکی بنەڕەتیتر لەبارەی کاری ئەمڕۆیەوە بەیان دەکات.

جیاوازیەکی بنەڕەتی لەنێوان بادانەوەی سیاسیو تۆبەکردندا هەیە. بادانەوەی سیاسی خاڵی دەستپێکردنی حەرەکەتێکە. ئامادەیی نیشاندانە بۆ هەنگاو هەڵگرتن بە ڕێڕەوێکی تردا. بەڵام تۆبە، خاڵی کۆتایی ڕێچکەیەکە. ڕاگەیاندنی شکستو تەسلیم بوونە. ئەوەی کەسێکی تۆبە کردوو ئەیخاتە سەر زمانی، نە بۆ خودی ئەوو نە بۆ ئەو کەسەی داوای تۆبەی لێکردووەو نە بۆ تەماشاکەران، حەقیقەتێکی نیە، دەزانن حەقیقەتی نیە، پێویست ناکات هەیبێت، قەرار نیە هەیبێت. تۆبەکردن ڕاگەیاندنی ووردبوونی شەخسییەتو ئیرادەی ئەو کەسەیە. وە دەبێ هەر ئەمەش نیشانی هەموان بدات. سووکایەتی کردن بە موقەددەساتی پێشووی خۆت، بەهاوڕێیانی پێشووی خۆت، گاڵتەکردن بە ئیفتخاراتو دەسکەوتەکانی پێشووی خۆت، ژێرپێنانی پرەنسیپەکانی پێشووی خۆتو ئینکاری کردنی بێشەرمانەی حەقیقەتە زیندووەکانی بەرچاوی خۆت، هەموو ئەمانە بڕیارە ئەم ووردبوونە نمایش بکەن. ناوەڕۆکی باسەکەی جەنابی مەهتەدی پووچە، هەروەك خودی خۆیشی کارێکی بە ناکۆکیی سەرسوڕهێنەری قسەکانی ئەمڕۆی لەگەڵ مێژوویەکی نووسراودا نیە. ئەوەی کە ئەم قسانەی سەدو هەشتا پلە بەپێچەوانەی قسە ڕەسمییەکانی پێشووی خۆیەوەیەتی ئازاری نادات. ئەو بەپێچەوانەوە خەریکە ئەمە ڕادەگەیەنێ: "هیچ شەرم ناکەم، من ڕۆیشتووم، ئیتر هەموو شتێك ئەشێ بڵێم، ئیتر هەموو کارێك ئەشێ بکەم."

چ کەسێك داوای ئەم تەسلیم بوونو حەقارەتەی لەو کردووە؟ چ هێزێك، چ فاکتەرێك، چ پێداویستیەك، ئەوی ئاوا ناچار بە دەربڕینی پەشیمانی کردووە؟ نە بزووتنەوەی ناسیۆنالیستیی کوردو نە چەپی خەڵکیی ئێران هیچ کامیان ئەم تاقیکردنەوە دەردناکەیان بۆ قبووڵکردنی ئەو لە مەحفەلەکەیاندا دانەنابوو. تەنانەت ئەگەر واش بووایە دەکرا بپرسین بۆچی ئەو ئامادە بووە ئەم بەهایە بدات. ئەو دەیتوانی چەپتر بووایە، بەئەدەبتر بووایە، بەئینسافتر بووایە، ڕاستگۆتر بووایە، بەڕەوشتتر بووایە، بەپرەنسیپتر بووایەو بەهۆی خەتی سیاسی خۆیەوە لایەنگریی نەتەوەچییە کوردەکانی بۆلای خۆی ڕابکێشایە، لە یەکێتی چەپی کرێکاریشدا خۆی ناونوس بکاتو بۆ کۆمیتەی ناوەندیی ڕێکخراوەکەی خۆشی هەڵبژێردرایە. بڕوا ناکەم هیچ بزووتنەوەیەك، هەرچەندێك بۆرژوایيو عەشایەریو دواکەوتووش بێت، پێی خۆش بێت کە شەخسییەتو ڕابەرانی خۆی یان دۆستو هاوپەیمانانی خۆی لەنێو شکست خواردووەکان، فریو خواردووەکانو تۆبە کردووەکاندا هەڵبژێرێت. لەڕووی سیاسیەوە جەنابی موهتەدی نە ناچار بووەو ناپێویستی بەوە بووە کە ئەم ڕۆژەی بەسەردا بێت. مەگەر چەند کەسی تر لەبەشداربووانی ئەو مێژووە دە ساڵەیەدا هەیە کە ئامادەبن بۆ دڵخۆش کردنی ئەمو ئەو یان بەدەستهێنانی ئەم یان ئەو بەرژەوەندی سیاسیو ڕێکخراوەیی ئارەزومەندانە ئەو ساڵانەو ئەو پراتیکەو تەنانەت ناسنامەی سیاسی خۆیان لەماوەی دەیەیەکدا بخەنە ژێرپێوە؟ نەخێر، ئەمە ئیتر هەڵبژاردنێکی شەخسیە. لەناخەوە هەڵدەقووڵێ. ناکرێ ئەمە بخرێتە ئەستۆی سیاسەت. ناکرێ ئەمە بخرێتە ئەستۆی جەلال تاڵەبانیو ڕاه کارگەر[1] و عومەری ئیلخانیزادە.

لەوەڵام بە درۆکانی جەنابی موهتەدی سەبارەت بە مێژوو و پەیوەندیەکانو هەڵسووڕاوانی حزبی کۆمۆنیستو کۆمەڵەی ئەو کاتە، هاوڕێیانێکی تر وەڵامی شایستەیان داوەتەوە. ئەو "بیرەوەری"یە هەڵبەستراوانەی کە لەوسەردەمەی دەگێڕێتەوە، تەنانەت شایستەی بەدرۆخستنەوەش نین. لەوەڵامیش بە هەموو جنێوو ئیفترا شخسیەکانی ئەو بە من، تەنها لە یەك ڕستەدا ڕای خۆم لەسەر ئەو دەڵێم. تەنانەت ئەو ڕۆژەش کە جەنابی موهتەدی لەم بەری پەرژینەکەوە بوو و ئیدعای ئەوەی دەکرد کە هاوبیری ئێمەیە، نە ئەوم بە کەسێکی قووڵو پڕمایە زانیووەو نە زەڕڕەیەکیش لەسەر ئەوو ئینتمای ئەو بۆ ئەم ڕیزە حیسابم دەکرد. جمۆجۆڵەکانی ئەو لەوبەری پەرژینەکەشەوە مایەی دڵخۆشیەکی زیاتر نیە.

هەڵەیەکی گەورە دەبێ بۆ حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران ئەگەر لە ئیمکاناتەکانی باندە ڕەشو کوتەك بەدەستەکانی نەتەنها ڕاستی کۆنەپەرست بەڵکو "چەپ"ی ناسیۆنالیستیش لەدژی کۆمۆنیزمی کرێکاری غافڵ ببێت. جموجۆڵەکانی ئەخیری عبداللەی موهتەدی لەبنەڕەتدا دەبێ لەم چوارچێوەیەدا دەرك بکرێت. ئەو دەیەوێت لەدژی ئێمە حزبی نەفرەت دروست بکات. بێشك دەبێ ناوی بخرێتە نێو لیستی ئەوانەی کە زووتر دەستیان پرکردووەو لەویش وەستا ترن.

ڕسوایی سیاسیی یان کۆتوبەندی دبلۆماسی،

دیسانەوە دەربارەی ناوەڕۆکی باسەکە

خاسییەتی هاتنە خوارەوەی ئاستی نووسراوەکانی جەنابی موهتەدی بۆ خۆی هەرشتێك بێت، بۆ ڕێکخراوەکەی ئەو بڕیارە ئەوە بێت کە باسی ڕاست ڕەوییی سیاسییان لەکوردستانی عێراقو دۆستایەتییان لەگەڵ هێزە کۆنەپەرستەکانی ناوچەکەدا بشارێتەوە. ئەم ڕەخنەیە هێشتا لەجێگای خۆیەتیو ئەو پرسیارانەی خرابوونە گۆڕ هەروا بەبێ وەڵام ماونەتەوە.

بەرلە هەرشتێك دەبێ بەڕۆشنیو بەسادەیی ئەوە بڵێم کە دوور کردنەوەی ڕێکخراوە سیاسییە ئۆپۆزسیۆنە ئێرانیەکان لە کۆنەپەرستیی ناوچەکە، خواستێکی ئاشکراو سیاسەتێکی ڕاگەیەنراوی هەردوو حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێرانو عێراقە. ئەمە سیاسەتێکی ڕەواو شۆڕشگێڕانەو سروشتی ئێمەیە. هەرچەندێك جەنابی موهتەدیو کەسانی وەکو ئەو هاتوهاوار بکەن، خەڵك هان بدەنو پیلانگێڕیی بکەن، ناتوانن بەقەد سەرە دەرزییەك حەقانییەتی ئەم خواستە لەکەدار بکەنو پێداگرتنی ئێمە لەسەر ئەم سیاسەتە کەم بکەنەوە. ڕێگە بدەن دیمەنێکی هاوتای ئەمە بێنینە بەرچاوی خۆمان، ڕەنگە نیشاندانی ئەبعادە واقعییەکانی ئەم گرێیە سادەتر بکاتەوە. بیهێننە بەرچاوتان، هەروەکو چۆن بەکردەوە دەرهات، ڕێکخراوی ڕزگاریبەخشی فەلەستین دوای هاتنەسەرکاری خومەینی لەگەڵ دەوڵەتو ڕەوتی ئیسلامی لە ئێران نزیکایەتی بکات. بەڕەسمی

---

[1] (راه کارگر)، واتە ڕێگای کرێکار، ڕێکخراوێکی چەپی ئێرانە—وەرگێڕ.

ڕژێمی ئیسلامی وەکو بەرهەمی ڕەوای شۆڕشی خەڵك بەڕەسمی بناسێت. لایەنگریی لە دەسەڵاتداریێتی ڕژێمی ئیسلامی بکاتو لە تاران بنکە بکاتەوە. وا بێننە بەرچاوتان کە ئەم ڕێکخراوە سەرەڕای بینینی سەرکوتو دەستگیریەکانو دواتریش ئیعدامە بەکۆمەڵەکانی خەڵکی شۆڕشگێڕی دوای 30ی خورداد[1]، نەتەنها ناڕەزایەتی دەرنەبڕیو پەیوەندی خۆی نەپچڕێنێ، بەڵکو هەرچی زیاتر لایەنگریی لە ڕژێمی ئیسلامی بکاتو دیسانەوە ئەو بە حکومەتی ڕەوای ئێران ناوبەرێت. هەرئەمەندە، نەتەنها حەق دەدات بە کۆمۆنیستی فەلەستینی یان ئێرانی کە پەردە لەڕووی ئەم پەیوەندییە هەڵماڵێو داوا بکات کە حەقانییەتی خواستی ڕزگاریی خەڵکی فەلەستین نەکرێتە بەڵگەی پاساوکردنی ڕژێمێکی کۆنەپەرستو، داوا بکات کە ڕێکخراوی ڕزگاری بەخش دەست لە هەلپەرستیی خۆی هەڵگرێ، دەست لە پشتیوانیی سیاسی خۆی لەم ڕژێمە هەڵگرێو بێتە پاڵ شۆڕشگێڕان لە ئێران، بەڵکو ئەمە دەکاتە ئەرکی ئەوان. ئێستا وای دابنێین کە ((پی. ئێڵ. ئۆ))[2] هەربەمە نەوەستێو دەست بکات بە ڕاگەیاندن دەرکردن لەدژی پەیکارو فیدایی[3]، ئەوان بە دارودەستەی ئەمو ئەو ناوبەرێت، ڕابگەیەنێ کە ئەمانە "هێز نین"، "فریویان خواردووە"، ناڕەزایەتینامە بنوسێو بڵێ کە فلانە ووتاری پەیکارو ڕەزمەندگان سەربارەت بە پەردەهەڵماڵین لەڕووی حاڵەتێکی دیاریکراو لە پشتیوانیی ماددی ((پی. ئێڵ. ئۆ)) لە ڕژێمی ئیسلامی بەفەرمانی بێگانەو بەمەبەستی جاسووسیو هاندانی عەرەبستانی سعودی بووە، کە وای دابنێین ئیمکاناتێك دەدات بە ((پی. ئێڵ. ئۆ)). دەبێ چی بە جەماعەتێکی بەمجۆرە بڵێی؟ گومانی تێدا نییە کە بۆ ڕێکخراوە کۆمۆنیستەکانی ئێرانو فەلەستین هیچ شتێك لە ڕەخنەو ڕسواکردنی جدیی ئەم شێوازە ئۆپۆرتۆنیستییە ڕەواتر نییە.

ئەم حاڵەتەی ڕێکخراوەکەی جەنابی موهتەدی لە مەیدانی کوردستانی عێراقدا تەنانەت لەم نموونە گریمانییەش شورەییترو ڕسواترە. دەڵێم نموونەی گریمانی، چونکە ((پی. ئێڵ. ئۆ)) لەدنیای واقیعیدا هەرگیز تائەم ئاستە خۆی سووك نەکرد. وە دەڵێم ڕسواتر، لەو ڕووەوە کە ڕێکخراوەکەی جەنابی موهتەدی بەم ئەبعادە دیاریکراوو مەحدودەوە، بێئەوەی سەد لە هەزاری ((پی. ئێڵ. ئۆ)) پێویستی ماددیو داراییو دبلۆماسی هەبێتو بۆ درێژەپێدانی هەڵسووڕانی خۆی پێویستی بەوە بێت کە خۆی لەگەڵ "هێزە"کاندا بسازێنێ، بەسادەییو ئارەزوومەندانە خۆی خستۆتە ئەم هەڵدێرەوەو وادیارە نەتەنها دزێوییەك لەم کارەدا نابینێ، بەڵکو ئەمە بە بەڵگەی پایگای کۆمەڵایەتیو بەهێزیی خۆی دەزانێ.

جەنابی موهتەدی لە هەر کوێیەك بەکەڵکی بێت ڕادەگەیەنێ کە لە ساڵی 91دا لە کوردستان "شۆڕشێك" بەرپا بووە (هەرچەندە سەبارەت بە چارەنووسی دواتری ئەم شۆڕشە بۆ ماوەی 5 ساڵ بێدەنگییەکی گەورە دەکات). شۆڕشی 91ی کوردستان، زۆر باشە. بەڵام جێگای سەرسوڕمانە کە ئەم جەنابانە لە شۆڕشی کوردستاندا بڕیاریان داوە بچنە پاڵ خومەینییەکانو پەنجە لە پەیکارو فیداییو ڕەزمەندگانی کوردستان ڕابووەشێنن. ئێمە پرسیارمان کردووە کە ئەگەر لە کوردستان شۆڕش کراوە (وە تەنانەت ئەگەر نەشکراوە) لەسەر چ ئەساسێك حزبە میللی– عەشیرەتییەکانی کورد وەکو دەسەڵاتدارانی مەشروعی کۆمەڵگا قبووڵ دەکەنو جاڕیان بۆ دەدەن؟ بۆچی لەبەرامبەر هێرش کردنیان بۆ سەر مافو حورمەتو ژیانی خەڵکیدا بێدەنگنو لای هەموو دنیا پۆز بە دۆستایەتییەکەتانەوە لێئەدەن؟ بۆچی یەك کەلیمە، تەنانەت یەك کەلیمە، لەبەرامبەر تیرۆری ژنان لە ڕژێمەکەی ئەواندا، دەستگیریو شکەنجەدانو هەندێ جار کوشتنی کرێکارانی ناڕازیو کۆمۆنیستەکان لەلایەن ئەوانەوە، دەسبازیی ئاشکرای ئەوان لەگەڵ کۆنەپەرستیی ئیسلامی لەدژی خەڵكو بەتایبەت کۆمۆنیستەکان، سانسۆر کردنی بڵاوکراوە کۆمۆنیستییەکان، باج خۆرییەکانیان لە خەڵكو شەڕی کۆنەپەرستانەیان لەگەڵ یەکتر داو سیاسەتی خەڵکی بەباڵبەستکراویو بێئومێدی تەسلیم بەعێراق کردنیان، قسە ناکەنو لەبەرامبەردا بە بچووکترین بەهانە لەدژی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی عێراق پڕوپاگەندە دەکەن؟ چۆن لەبەردەم بارەگای یەکێتی تاڵەبانیو پارتی بارزانی "میوان"نو بەئەدەب، وە لەبەردەم حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی عێراق خاوەن ماڵو جنێوفرۆش؟ ڕەخنەی ئێمە لەم کارکردە لەڕادەبەدەر ڕاستڕەوانەو ئەم جێگاوشوێنە غەیرە قابیلی دیفاعە، ڕەخنەیەکی سیاسی جدیو بەتەواوی مەشروعە. وەڵامی ئەم ڕەخنەیە، جنێودان بە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریو منصور حکمتو سەدان هاوڕێی دوێنێتان نییە. کۆبوونەوە بگرن، هاوبیری بکەنو سیاسەتێکی دروستتر بگرنە بەر. هیچ عەیب نییە؟

کاتێك ئێمە ناڕەزایەتی لەم ئۆپۆرتۆنیزمە سیاسییە ئاشکرایە لە ساحەی سیاسی کوردستانی عێراقو ئەم پشتیوانییە لە حزبە کۆنەپەرستەکانی کورد دەرئەبڕین، ئەم جەنابانە خۆیان گێل ئەکەنو لەجیاتی ئەمە بەتاسەوە دەکەونە قسەکردن لە سوودەکانی پەیوەندییان لەگەڵ دەوڵەتی عێراقدا. زۆر جێگای سەرنجە کە نە جەنابی ئیلخانیزادەو نە جەنابی موهتەدی، کە بەپێویستی زانیووە دەستێك بەوتارەکەی جەنابی ئیلخانیزادەدا بهێنێتو بیڕازێنێتەوە، بەهیچ جۆرێك خۆیان لەقەرەی شێوەی هەڵوێستی غەیرە قابیلی دیفاعیان لەبەرامبەر حزبە میللی– عەشیرەتییەکانی کورد نادەن. بەتەواوی بێدەنگی لەم مەسەلەیە ئەکەنو وانیشان دەدەن کە گوایە ڕووی ڕەخنەکە تەنهاو تەنها لە پەیوەندییان لەگەڵ عێراقدایە. ئەم مانۆڕە دوو هۆی سەرەکی هەیە. هۆی یەکەم بەتەواوی سیاسییەو بەڵگەیەکی تری ناسنامەی ڕاستو ناسیۆنالیستی ئەم ڕەوتەیە. ئەمانە دۆستایەتیو هاوڕێبازییان لەگەڵ حزبە کۆنەپەرستەکانی کورددا بە نەنگ نازانن، لەکاتێکدا ئەوەی کە بەڕای خۆشیان بە "خاڵی لاواز"یان دەژمێردرێتو دەبێ ڕوونی بکەنەوە پەیوەندییانە لەگەڵ دەوڵەتی عێراقدا. حزبە کوردەکان هەرچییەك بن بە کۆمەڵە ڕەوتێکی نێو بزووتنەوەی میللیو "خۆیی" لەقەڵەم دەدرێن، لەکاتێکدا کە عێراق دەوڵەتێکی "بێگانە"یە کە سەرباری هەموو شتێك دوژمنێکی ڕاستەوخۆو ستراتیجیی ئەم بزووتنەوە خۆییەشە. بۆ ڕەوتێك کە خۆی بەبەشێك لە هەمان بزووتنەوە دادەنێ بوونی پەیوەندی لەگەڵ حزبە میللییەکانی کورداو تەئییدکردنی ئەم حزبانە، لەڕوانگەی ئەوانەوە نە نەنگەو نە پێویستی بە ڕوونکردنەوە هەیە. ئەم هاوڕێیەتییە لای ئەوان بە مەسەلەیەکی دراوو بەڵگەنەویستو سروشتی دەژمێردرێت. بەڵام پەیوەندی لەگەڵ دەوڵەتێکی بێگانەو دوژمندا، ئەو شتەیە کە لەم بووتنەوەیەدا دەتوانێ ببێتە مایەی پرسیارو دەبێ وەڵامی پێ بدرێتەوە. ئەمە بناغەی بیرکردنەوەی ئەوانە. دووەم، لەباسی پەیوەست بە پەیوەندی لەگەڵ عێراقدا هەست بە بڕوابەخۆبوونێکی زیاتر دەکەن، چونکە بە قەولی خۆیان دەتوانن بەڵگەی ئەوە بهێننەوە کە ڕابەرایەتی ئەو کاتەی حزبی کۆمۆنیستو "شەخسی منصور حکمت"، پێشتر لەو حزبەدا تەئییدی بەرقەرارکردنی پەیوەندییان کردبوو لەگەڵ عێراقدا، لەکاتێکدا کە لەبەرامبەر حزبە کوردەکاندا بەهانەیەکی بەم جۆرەیان نییە. نەتەنها بەڵگەنامەکانی دژایەتی کردنی جدیی ئێمە لەگەڵ تەئییدکردنی ئەم حزبانەی ناو ساحەی کوردستان هەر لەسەرەتای هاتنەسەرکاریانەوە بە ئاشکرا بڵاوبووەتەوە، بەڵکو دەورانی هاوپشتی ئاشکرای ڕێکخراوەکەی جەنابی موهتەدی لەگەڵ ئەم حزبانەدا لەبنەڕەتدا لەدوای جیابوونەوەی ئێمەوە دەست پێدەکاتو ئەم ڕاستڕەوییە ناکرێ بە "تەئیید کردنی منصور حکمت" پاساو بکرێ. بۆیە لە ئەنجامدا مەسەلەکە دائەشکێنن. خۆیان لەباس دەربارەی لایەنە سیاسیو میحوەرییەکە، واتە ناسیۆنالیزمو ڕاستڕەوی لە ساحەی کوردستاندا، دەدزنەوە. وا نیشان دەدەن

[1] مەبەست لە سەرکوتە خوێناوییەکەی 30ی خوردادی 1360ی بەرامبەر بە / /1979ی زایینییە، کە تیایدا هەزاران کەس لە خەڵکی شۆڕشگێڕو کۆمۆنیست لەلایەن ڕژێمی ئیسلامیی ئێرانەوە دەستگیرو ئیعدام کران– و

[2] ((پی. ئێڵ. ئۆ)) واتە ڕێکخراوی ڕزگارییبەخشی فەلەستین– و

[3] پەیکارو فیدایی دوو ڕێکخراوی چەپی ئێرانن–و

که گوایا تاوانی پاشکۆیەتی بۆ عێراق دراوەتە پاڵیانو لەبەرامبەردا، فۆرمۆڵە کلێشەییو ستۆکو سواوەکانی باڵی ڕاستی دە ساڵ پێش ئێستای ئەو حزبە لەبارەی لایەنە ئیجابیەکانی پەیوەندی لەگەڵ عێراق بۆ "خەباتی چەکدارانە"و "هەبوونی ڕادیۆ" دووبارە دەکەنەوە.

ڕێگە بدەن بۆ بەرگرتن لە لێڵ بوونی باسەکە جارێکی تر لێرەدا چوارچێوەی باسەکە بە ڕۆشنیو بەکورتی باس بکەین. تا ئەو جێگایەی کە دەگەڕێتەوە بۆ پەیوەندی کۆمەڵەی ئەمڕۆ لەگەڵ دەوڵەتی عێراقدا، ئێمە قسەیەکمان لە پاشکۆیەتی سیاسیی ئەوان نەکردووە. بەپێچەوانەوە، من لە نووسراوەکەی ئەنتەرناسیۆنالدا ئەوەم ڕاگەیاندووە کە ئەمە تەنها پەیوەندییەکی سەوداگەرانەو بازرگانیە. ئەم دۆستانە خۆشیان خەریکن ئەمە بەڕۆشنی دەڵێن. لە عێراق ئیمکاناتی ماددیو نیشتەجێبوون وەردەگرن، بۆ هەڵسووڕانیان پێویستیان بەم ئیمکاناتە هەیەو ئامادەشن بەها سیاسییەکەشی بدەن. ئەوەی کە من لەو نووسراوەیەدا ووتم، وە باسێکی تازەش نیە کە پێشتر لە ڕیزەکانی خودی حزبی کۆمۆنیستی ئێراندا نەکرابێت، ئەوەیە کە ئەم بەها سیاسیە ڕۆژبەڕۆژ گرانتر بووە. عەقڵی سلیم، وە یەك زەڕڕە دەرك کردنی ڕاستیە سیاسیەکانی ساڵەکانی ئەم دواییە لە عێراقو کوردستاندا، حوکم دەکات کە ئیتر ئەم معامەلەیە هەڵبووەشێتەوە. وەرگرتنی ئیمکانات لەعێراق لەسەرەتای کارەوە لەگەڵ سەربەخۆیی ئیرادەی کۆمەڵەدا ناکۆك نەبوو. بەڵام هەنگاو بەهەنگاو، بەدرێژایی چەند قۆناغێكو دوابەدوای چەند وەرچەرخانێك، بەتەواوی وای لێهات. وە ئەمە شتێکی تازە نیە. هەر لەکاتی ئێمەدا وای لێ هاتبوو. ئەو مەحدودییەتانەی کە لەم هەلومەرجەوە سەرچاوەیان گرتبوو بۆ هەموومان لە ناوەندیی ئەو حزبەدا، چ ئەوانەی کە ئەلتەرنەتیڤێکیان بەدی نەئەکردو چ ئەوانەی کەبەشوێن ڕێگایەکەوە بوون بۆ دەرباز بوون لەم پەیوەندیە، زۆر تاڵو ئازار بەخش بوو. لەوە دڵنیا نیم تەنانەت کەسانێکی وەکو جەنابی موهتەدیو ئیلخانیزادە کە بەبەرچاوی خەڵکیەوە شانازیش بەم پەیوەندیەوە ئەکەنو ئەمە بە بەڵگەی پایگای خۆیان لەنێو "خەڵك"دا دادەنێن، ئەگەر ئەمڕۆ بیانەوێت لەسەرەتاوە دەست پێبکەنەوە ئاخۆ بەم سادەییە خۆیان ئەخەنە ناو پەیوەندیەکی بەمجۆرەو لەم ئاستەدا. ڕەوتی لەدەستدانی سەربەخۆیی ئیرادەی سیاسی ڕەوتێکی ماددیو حاشاهەڵنەگر بوو. ئەم ڕەوتە بە پاشەکشێی ناوەندیی ئێمە بۆ ناوخاکی عێراق دەستی پێکردو بە بۆمبارانی کیمیایی هەڵەبجەو دواتر ئۆردوگای خۆمان لەلایەن عێراقەوەو دواتر ئاوارەیی خەڵکی کوردستانی عێراق لەدوای شەڕی خەلیج گەیشتە ئەوپەڕی خۆی. لێرەدا ئیتر ئەوە ڕوون بوو کە دەبێ چاو بەپەیوەندی لەگەڵ عێراقدا بخشێنرێتەوە. ئەم پەیوەندیە لە چەند خاڵێکی وەرچەرخانی چارەنووس ساز لەمێژووی خەڵکی کوردستاندا بێدەنگ بوونێکی مەرگبارو زیانباری بەسەر ئێمەدا سەپاندبوو و لەڕووی سیاسیەوە ئیتر نەدەکرا درێژەی پێبدرێت. کاتێك ئەم حەقیقەتانە بۆ ئەم جەنابانە دەڵێی، لەپشتی ئەم ڕستەیەدا سەنگەر دەگرن کە "منصور حکمتیش ئەم پەیوەندیەی تەئیید کردبوو". من لەساڵی 61[1]داو بەرلە پێکهێنانی حزب نەك هەر چەك وەرگرتنی کۆمەڵەم لەعێراق تەئیید کردبوو بەڵکو هانیشم دابوو. بەڵام ناکۆکی لەسەر مەسەلەی پەیوەندی لەگەڵ عێراقدا، لە برگەی ئاشتی ئێرانو عێراقو ئاسۆی پاڵ پێوەنانمان بۆ ناو ناوچەکانی قوڵایی عێراقدا دەست پێدەکات. کەسێك کە وەکو جەنابی موهتەدی بییەوێت ئەم قڵشتو بێنەوبەردە گەرمەی دواتر لەنێو حزب لەسەر ئەم مەسەلەیە حاشا بکات، تەنها خەریکە خۆی دەکاتە گاڵتەجاڕ. بەڵگەنامەکانی ئەم قسەوباسو بێنەوبەردانە زۆرەو هەندێکیان هەر ئەو کاتە بە ئاشکرا بڵاوبوونەوە. قسەکانی خودی جەنابی موهتەدی لە پلنیۆمی شانزەهەمدا کە بەدەستمانەوەیە بڵاویبکەینەوە، نموونەیەکی بچووکی ئەم بەڵگەنامانەیە. پێشتریش ووتوومەو دیسانەوەش تەئکیدی لێئەکەمەوە، من مەسئولییەتی سیاسەتە ڕەسمیەکانی حزب تا ئەوکاتەی کە لەڕابەرایەتی ئەو ڕێکخراوەیەدا بووم، واتە لە کۆنگرەی دامەزرێنەرەوە تا ساتەوەختی جیابوونەوە، لەئەستۆ دەگرم. ئێمە لە هیچ برگەیەکدا لەو حزبەدا پەیوەندی پچڕاندنمان لەگەڵ عێراقدا تەرحو پەسەند نەکرد. لەو هەلومەرجەداو بەو پێکهاتە تەشکیلاتیو شێوازی هەڵسووڕانەوە، جێبەجێکردنی کتوپڕی بڕیارێکی بەم جۆرە دەیتوانی ببێتە مایەی تراژیدیایەکی ئینسانی مەزن. لەدەستدانی ئیمکاناتی جێگیربوونو ئیمکاناتی ماددی تەنها لایەنێکی مەسەلەکە بوو، فاکتەرێکی گرنگتر ئەوە بوو کە پچڕینی پەیوەندی لەگەڵ عێراقدا دەیتوانی ببێتە مایەی هەندێ کردەوەی تۆڵەسێنانە کە ئێمە لەبەرامبەریدا ئەگەر بێدیفاع نەبووینایە، لانی کەم زۆر بەئاسانی موعەڕڕەز بووین بۆ زەربە خواردن. لەبەرئەمە ئەم دەروازەیە یەکسەر بەڕووماندا کراوە نەبوو. بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا مێژووی ئەو دەورەیە شاهیدی بەرامبەرکێی توندی دوو ڕەوتە: لە لایەکەوە ئێمە کە دەمانەویست کادرو ئیمکاناتەکان هەرچی زووتر لەژێر کۆنترۆڵی عێراق دەربکەین، موعەڕڕەز بوونمان بۆ زەربە خواردن لەبەرامبەر عێراقدا کەم بکەینەوە، شێوازی کاری تەشکیلات بگۆڕینو کۆتایی بێنین بەم دەستو پێبەستراوەییە عەمەلیە نەخوازراوە، وە لەوبەرەوە ئەو کەسانەی کە ڕێك بە لێکدانەوەی ساختەی لەچەشنی قسەکانی ئەمڕۆی موهتەدی دەربارەی "خەباتی چەکدارانە"و بواری کەڵك وەرگرتن لە "کێشمەکێشی دەوڵەتانی ناوچەکە" بەریان بەم ڕەوتە دەگرت. سەیر لەوەدایە کە عبداللەی مهتدی لەو دەورەیەدا لە ڕیزی ئێمەدا بوو، نەك هەر ئەمە بەڵکو بۆ دەورەیەك مەسئولی پرۆژەی ناردنەدەرەوەی هەڵسووڕاوانی حزب بوو بۆ ئەوروپا (وازهێنان لە "خەباتی چەکدارانە"؟). هەرچۆنێك بێت، ئێمە سەرکەوتین. تا ڕادەیەك هەرلەو حزبەداو دواتریش بەجیابوونەوە، بەشی هەرەزۆری ئەو ئیمکاناتو ئەو کادرانەمان لەژێر کۆنترۆڵی عێراق هێنایە دەرەوە. بێگومان هەندێك ئیمکاناتمان لەدەستدا کە بۆ وەدەستهێنانەوەیان دەبێ زۆر تێبکۆشین. بەڵام لەنێو خەڵکی کوردستاندا وەکو حزبێكو بزووتنەوەیەك دەیان بەرامبەر بەهێزتر دەرکەوتین. بزووتنەوەیەك کە ئیتر ناچار نەبوو بێدەنگی بکاتو توانی بەبەرچاوی هەموو کۆنەپەرستانەوە، لەدەوڵەتی عێراقەوە تا حزبە کۆنەپەرستەکانی کوردستان، وەکو قسەکەرو داکۆکیکەری سەرسەختی کۆمۆنیزمو مافەکانی خەڵکیکوردستان دەربکەوێت.

بەم پێیە تا ئەو جێگایەی کە دەگەڕێتەوە بۆ عێراق مەسەلەکە ڕۆشنە. باس لەسەر لایەنگری کردن یان بەدرۆخستنەوەی وەرگرتنی ئیمکانات نیە لەعێراق لەو دەورەیەدا. بەڵکو لەسەر تەشخیص کردنی ئەوەیە کە بەهای سیاسی ئەم ئیمکانات وەرگرتنە لەماوەی چەند قۆناغێکی دیاریکراودا کە لە ئەنتەرناسیۆنال-دا باسم کردوون تا هاتووە گرانتر لەسەرمان تەواو بووە. لەکاتی تەواو بوونی شەڕی ئێرانو عێراقەوە تا کاتی جیابوونەوەی ئێمە، پەیوەندی لەگەڵ عێراقدا مەسەلەیەکی جێگای چاو پێیاخشاندنەوەو مشتومڕ بوو لەو حزبەدا. بەداخەوە تەنانەت دوای تاوانی عێراق لە هەڵەبجەو دواتر کوشتاری دەیان هاوڕێی خۆمان لە بۆمبارانی کیمیایی ئۆردوگای ناوەندیی کۆمەڵە، نەماندەتوانی بە یەکجاری ئەڵقەی ئەو پەیوەندیەی کە هەنگاو بە هەنگاوو بەئاڵوگۆڕی هاوکێشە سیاسیو عەسکەریەکانی ناوچەکە تەنگتر ببووەوە بپسێنین. بەڵام ئەوە ئێمە بووین کە وەکو ڕابەرایەتی ئەو حزبە بۆ پچڕاندنی هەمیشەیی ئەم پەیوەندیە،هەرلە بار سووك کردنی تەشکیلاتەوە لە خاکی عێراقدا، تا ڕەخنەگرتنی جدی لەو دیدگاو شێوەکارەی کە ئەم کۆتوبەندەی پێویستو پاساو دەکرد، پەیگیرانە هەوڵمان دا (وە لە مەحافلە قەومیەکانەوە هەر لەم بابەتە جنێوانەمان خوارد). وە سەرەنجام، لەساڵی 1991ەوە تا ئەمڕۆ، بەشی هەرەزۆری ئەوانەی کە حزبی کۆمۆنیستی ئێرانو کۆمەڵەیان پێکدەهێنا، ئەم پەیوەندیەیان بەتەوای پچڕاند. زیاتر لە پێنج ساڵە کە بەشی هەرەزۆری ئەو تەشکیلاتە پانو پۆڕەی ئەو کاتە لەکوردستان، واتە دەیان نەفەرێکی لێدەرچێت، لەژێر کۆنترۆڵی عێراق دەرکێشرانە دەرەوە. لەنێو ئەمانەدا زۆرێکیان خۆیان لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا خۆیان ڕێك خست کە نە لە عێراق هیچ ئیمکاناتێك وەردەگرێتو نە هیچ سانسۆرێك لەسەر دەربڕینی سەربەخۆو ئازادانەی بۆچوونو سیاسەتەکانی خۆی لەبەرامبەر ڕژێمی عێراقو مەسەلەکانی کۆمەڵگای عێراقدا قبووڵ دەکات. جەنابی موهتەدی هەر چەندێك درۆ هەڵبەستێو هاتو هاوار بکات ناتوانێ هیچ ئاڵوگۆڕێك لە حەقیقەتێکی سادەدا بکات ئەویش ئەوەیە کە من ئەندامی حزبێکم کە هەرلەسەرەتای سەرهەڵدانیەوە هیچ جۆرە پەیوەندیەکی لەگەڵ دەوڵەتی عێراقو حزبە کۆنەپەرستەکانی ناوچەکەدا نەبووە، وە ئەو جەنابانەش سەرانی ڕێکخراوێکن کە سەرباری هەموو ئەم ڕووداوە چارەنووس سازانەی ئەم پێنج ساڵە لە ناوچەکەداو سەرباری

---

[1] بەرامبەرە بە 1980ی زاینی-و

هەموو ئەو ئەلتەرنەتیڤانەی کە لەبەردەمیاندا بوو ئەم دەستوپێ بەستراوەیی‌یەیان هەروا قبووڵ کردو خۆبادان بە بەرەکاتە ماددی‌یەکانی بەمو بەو دەفرۆشن. بەم تەفاسیلەوە نازانم تا کەی دەکرێت لە پشت فۆرمۆڵەی "منصور حکمت خۆی تەئییدی کردبوو" خۆت حەشار بدەیتو ئەندامانی گومان کردووی تەشکیلات خاو بکەیتەوە. جەنابانی ئازیز، بەرلە ساڵی 91 هەرچی‌یەك بووبێ، لانی کەم لەو مێژووە بەدواوە ئیتر "منصور حکمت تەئییدی ناکات". هۆیەکانیشم بەهێمنیو مەتانەتەوە بۆتان ڕوون کردووەتەوە. ئیتر کاتی ئەوە هاتووە کە خۆتان مەسئولییەتی سیاسەتەکانتانو وەزعییەتتان لەئەستۆ بگرن.

لەڕووی سیاسی‌یەوە مەسەلەی سەرەکی، هەروەکو ووتم، نەك سات‌وسەودای ئەوان لەگەڵ ڕژێمی عێراق، بەڵکو پەیوەندی نزیكو پشتیوانی‌کردنیانە لە حزبە کۆنەپەرستو میللی عەشیرەتی‌یەکانی کورد. ئەمە میحوەرێکی سەرەکی ڕەخنەی ئێمەیە. جێی سەرسوڕمانە کە لە هەموو شێرو ڕێوی هێنانەوەکانی ئەم جەنابانەدا تەنانەت یەك دێڕیش سەبارەت بەم مەسەلەیە پەیدا ناکەی. لەبەرامبەردا، زۆر بە ڕاشکاویو ڕۆشنیو لە تریبونە جیاجیاکانەوە ئەم حزبە دواکەوتووانە بە خاوەن صلاحییەتی چارەنووسی خەڵکی کوردو خاوەنی شەرعی‌ی دەسەڵات لەکوردستان ناو دەبەن. کۆمەڵە ئینسانێك کە ناوی خۆیان ناوە سۆسیالیست، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری‌ی عێراق بەتاوانی ئەوەی کە گوایە "تەنها یەکێکە" لە ڕێکخراوە چەپەکانی کوردستانی عێراق حاشا لێ‌دەکەنو لەبەرامبەردا بە هەر بەهانەیەك یەکێتیو پارتی بە "حزبە سەرەکی‌یەکانی کوردستان) ناو دەبەن، وە لەمەش خراپتر، نەسیحەتی ئەوەیان دەکەن کە بەهۆی ئەم "هێز هاوسەنگی‌یە سیاسی"(!)یەی کە ئێستا لە کۆمەڵگای کوردستان‌دا هەیە وا باشترە خودی ئەمانەش لەپەیوەند بە ڕژێمی عێراقەوە "مەسەلەی خەڵك چارەسەر بکەن". چەپی کوردستان بە ڕەسمی ناناسن، لەبەرامبەردا دە حەقداری بۆرژوا بۆ خەڵکی کوردستان دەناسێنن. وە ئەم دۆستایەتی‌یانە، بەپێچەوانەی پەیوەندی لەگەڵ عێراقەوە، نە بە پێداویستی ماددی لێك دەدەنەوەو نە بە عەشقیان بۆ "خەباتی چەکدارانە"و، نە بە مەلزوماتی ئۆردوگاداریو ڕادیۆ داریو نە بەهیچ شتێکی تر. تەنها بەسەرسامی‌یەوە دەڕوانن، بەجۆرێك کە دەڵێی هەر لەبنەڕەتەوە لە پرسیارەکە حاڵی نەبوون. واقعییەت ئەوەیە کە ئەوەندە ئەم پەیوەندی‌یەیان بەلاوە بەڵگەنەویستو سروشتی‌یە کە هەست بەناکۆکی‌یەك ناکەن. ئەمە ماهییەتی سیاسی خۆیانە. قسەیەکیان نی‌یە بیکەن.

ڕەخنەی ئێمە لە کۆمەڵەی ئەمڕۆ، گۆشەیەکی بچووکە لە ڕەخنەی ئێمە لە خودی چاوگی سەرەکی‌ی ئەم کۆنەپەرستی‌یە لە ناوچەکەدا. عێراقو هەموو کوردستان قەڵەمڕەوێکی کاری بزووتنەوەی ئێمەو هەردوو حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری‌ی عێراقو ئێرانە. خەتای ئێمە نی‌یە کە کۆمەڵەی ئەمڕۆمان لە کەناری ڕەوتە میللی– عەشیرەتی‌یەکاندا پەیدا کردووە. خەتای ئێمە نی‌یە کە ئەمانە بەرامبەر بە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری‌ی عێراق نەك لەپاڵێ ئەو سەریان دەرهێناوە. هیچ پیلانێکی عەجیبو غەریب بۆ تاڵ کردنی ژیان لە جەنابی موهتەدی لەئارادا نی‌یە. ئەمە حەرەکەتی مەشروعو سیاسیو پێشڕەوی ڕەوتێکە کە خەریکە لەگەڵ ئەم کۆنەپەرستی‌یەدا لە ناوچەکە بەرامبەرکێ دەکاتو لەکاتی کاردا بێگومان جاروبار یەخەی پارێزەرانی ئەم کۆنەپەرستی‌یەش دەگرێ. ئەوەی کە کۆمەڵەی ئەمڕۆ سیاسەتی پشتیوانی‌کردنی خۆی لەم حزبە دواکەوتووانە بە چ فۆرمۆڵەیەك بۆخۆی پاساو دەکاتو دەرخواردی ئەندامانی دەدات بۆ ئێمە هیچ گرنگی‌یەکی نی‌یە. ئێمە گروپە سیاسی‌یەکان نەك لەسەر بناغەی بوونی ڕادیۆو مەقەڕو چا دەمکردنو پاسەوانی‌کردنیان، بەڵکو لەسەر سیاسەتیان قەزاوەت دەکەین.

سیاسەتی کۆمەڵەی ئەمڕۆ لە ناوچەکەدا، چ لە پەیوەند بە دەوڵەتی عێراقەوەو چ بەتایبەتی لەبەرامبەر حزبە میللی‌یەکانی کورددا، سیاسەتێکی ئیفلاس کردوو و غەیرە قابیلی دیفاعە. ئەم پرسیارە بە سەر سەری ڕابەرانی ئەمڕۆی ئەم ڕێکخراوەوە هەڵواسراوە. بەداخەوە جنێودان بە منصور حکمتو درۆ هەڵبەستن لەمەڕ مێژوویەکی بەڵگەدارو خەوش هەڵنەگر وەڵامی ئەم پرسیارە سیاسی‌یە واقعی‌یە ناداتەوە. دوای نیشتنەوەی هەموو گەردو خۆڵەکانو کرانەوەی هەموو عوقدەکان، دیسانەوە ئەم پرسیارە باقی‌یە کە ئەمە چ سیاسەتێکە؟ ئەمە چ هەڵبژاردنێکی سیاسی ڕسوایە؟ ئەمە بناغەی مەسەلەکەیە. هەڵاتن لەدەستی ئیمکانی نی‌یە.

جەنابی ئیلخانی زادە لەوەڵامدا گوتبووی کە ئەمە بەهایەکە کە ڕێکخراوەیەکەیان بەوپەڕی مەیلی خۆیەوە لەپێناوی بەهرەمەند بوون لە ئۆردوگاو ڕادیۆ لەناو خاکی عێراقدا دەیدات. ئەم وەڵامە بەڕای جەنابی موهتەدی بەئەندازەی کافی "خەباتکارانە" نەهاتووەتە بەرچاوو ئەو وەکو ڕاستکردنەوەیەك بۆ عومەری ئیلخانی‌زادە ڕادەگەیەنێ کە نەخێر باس لەسەر بەهرەمەند بوون لە ڕادیۆو ئۆردوگا نی‌یە، بەڵکو ئەم سیاسەتە مەرجی "خەباتی چەکدارانە" کردنی ڕێکخراوەکەیانە. خۆشبەختانە نە ئەمڕۆو نە لەوپەڕی زاڵبوونی قودسییەتی چەك بەسەر بزووتنەوەی چەپدا، "خەباتی چەکدارانە" بەشێك نەبووە لە موقەددەساتە فکری‌یەکانی ئێمەو نابێتە مایەی هیچ گەورەکردنەوەو پیرۆز ڕاگرتنێکی ئۆتۆماتیکی‌یانە لەلایەن ئێمەوە. موجاهیدینو تاڵیبانو حەماس‌یش "خەباتی چەکدارانە" دەکەن بێ‌ئەوەی هیچ ڕێزێکیان لای ئێمە هەبێت. ئێمە وەکو کەسانی کۆمۆنیست بەرلەوەی سەرنجمان بچێتە سەر نیتاقو مەتارەی جەنابی موهتەدی دەچێتە سەر سیاسەتو هەڵوێستەکانی ئەوان کە بەداخەوە هیچ ناچێتە دڵەوە. بۆچوونی من سەبارەت بە خەباتی چەکدارانەی لەچەشنی ئەوەی ئەوان، پێشتر وەلەناویاندا لە ئۆرگانی مرکزی خودی حزبی کۆمۆنیستی ئێرانو لە بڕیارنامەکەم سەبارەت بە پرەنسیپەکانی هەڵسووڕانی عەسکەریی کۆمەڵە (پەسەندکراوی کۆنگرەی شەشەمی کۆمەڵە)، کە جەنابی موهتەدی هێشتا دەبێ بەپێی ئەوە کار بکات، بە دووروودرێژی بەیان کراوەو لەبەرئەمە تکا ئەکەم ئەم سفرە دواکەوتووەی قودسییەتی چەك لێرەدا ڕانەخات. جگە لەمەش، ئەوان دەبێ لوتف بفەرموونو ئامارێکیش لە قەوارەی خەباتی چەکدارانەی پێنج ساڵی ڕابردوویان کە وادیارە ئەم هەموو ئۆپۆتۆنیزمو ڕاست ڕەوی‌یە قەرەبوو دەکاتەوە، بخەنە بەردەم خوێنەرانی خۆیان. واقعییەت ئەوەیە، وە هەموو چاودێرانی مەسەلەکانی کوردستان دەزانن، کە یەکەمین سیاسەتی مل کەچ بوون بۆ عێراقو دڵڕاگرتنی حزبە میللی‌یەکانی کورد، ڕەتکردنەوەی هەرجۆرە ئیمکانێکی ماددی ڕێکخراوەکەیان بووە بۆ هێنانو بردنی هێزی چەکدار، چ جای بگات بە خەباتی چەکدارانە. بەبڕوای من جەنابی ئیلخانی‌زادە فۆرمۆڵبەندی‌یەکی سیاسی‌ترو قابیلی دەرك ترو ڕاستگۆیانەتری لەمەسەلەکە بەدەستەوە دابوو. دەربڕینەکەی جەنابی موهتەدی خەباتکارانەتر نی‌یە، تەنها منالانەترە.

پەیوەندی ئەمڕۆی ئەم ڕێکخراوە لەگەڵ ڕژێمی عێراقو یەکێتی نیشتمانیو پارتی بارزانی بە هیچ جۆرێك قابیلی دیفاع نی‌یە. ئەگەر ئەم ڕێکخراوە سۆسیالیست بووایە، ئەگەر ڕابەرانی تەنانەت بە یەك مانای گشتی‌ش چەپگەرا بووایەنو ئاسۆیەکیان هەبووایە، زۆر بەرلەئێستا دەبووایە خێرو بەرەکەتی ئەم ڕەوتانایەن بدایەتەوە بەڕوویانداو، لە ساحەی سیاسی عێراقو کوردستاندا لە کەناری خەڵكو کۆمۆنیستەکان ڕابووەستنایە. بەڵام لە ڕێکخراوێکی میللی کورد لە یەکێك لە پارچەکانی کوردستان، ڕێکخراوێك کە هەموو تێڕوانینێکی بۆ سەرکەوتن، بەتفەنگەوە گەڕانەوە بۆناوشارو چەند ڕۆژێك شان بەشانی حزبی دیموکرات لاسایی کردنەوەی تاڵەبانیو بارزانی‌یە، ئەمە چاوەڕوانی‌یەکی بێ‌جێیە. مەسەلەکە لێرەدایە کە کەسانێك کە تەنانەت لە جەرگەی ئاڵوگۆڕێکی وا گەورەدا، شێوازو ئایندەی خۆیان لەسەر چەند تێبینی‌یەکی ئاوا وورد بینا دەکەن، لە وەدیهێنانی هەر ئەو خەونە هیچەی خۆشیان بێ توانا دەمێننەوە. □